

Förtroenderåd inom vård- och omsorgsförvaltningen

Rapport: 2023-04-27

Hannes Rasper, enhetschef kansli

1. Bakgrund

Sedan 1991 har det funnits lokala förtroenderåd inom äldreomsorgen i Alingsås kommun. Från början bestod förtroenderåden av brukare inom äldreomsorgen, två förtroendevalda från socialnämnden samt områdeschef från socialförvaltningen. Förtroenderåden skulle vara "organ för samråd och ömsesidig information mellan servicemottagare och äldre- och handikappomsorgen i respektive hemtjänstområde i Alingsås kommun" (SN 1991-06-05). Vid denna tid fanns det fem stycken hemtjänstområden – Centrum, Tuve, Hemsjö, Bjärke och Haga – och således fem förtroenderåd. Socialnämnden skulle utse ledamöter förtroenderåden inför varje ny mandatperiod, och råden skulle sedan sammanträda minst två gånger om året.

Den nya ordningen med förtroenderåd infördes 1991 i samband med ädelreformen, som innebar att kommunen övertog ansvar för vård och omsorg från landstingen. Förtroenderåden ersatte ett tidigare system med kontaktpersoner på servicehus och ålderdomshem, och skulle gå i linje med kommunens ledningsfilosofi.

Sedan dess har nya förtroenderåd tillsatts i början av varje mandatperiod fram till idag. Efter en omorganisation 2011 separerades äldreboende från kvarboende, vilket resulterade i att förtroenderåden utökades från fem till nio stycken. År 2018 flyttade LSS-verksamheterna över till vård- och omsorgsnämnden, som beslutade att även dem skulle ha förtroenderåd. Därmed tillsattes ytterligare tio förtroenderåd år 2020.

På pappret fanns det 19 förtroenderåd (nio för LSS-verksamheter och tio för äldreomsorgen) från september 2020 till december 2022. Några sammanträden hölls dock inte under denna period på grund av pandemin. I februari 2023 föreslog förvaltningen att tillsätta 13 förtroenderåd inom äldreomsorgen och 14 inom funktionsstödsverksamheten med två nämndsledamöter per råd, totalt 27 lokala förtroenderåd, för mandatperioden 2023 - 2026. Nämnden återremitterade frågan till förvaltningen och bad dem ta fram en uppdragsbeskrivning för råden, som skulle återredovisas i maj 2023.

2. Brukardialog inom förvaltningen i dag

Utöver förtroenderåden finns det kommunala pensionärsrådet (KPR) som möter pensionärsorganisationerna fyra gånger per år för att samråda och informera om

äldreomsorgsfrågor på en övergripande nivå. KPR är formaliserat genom ett reglemente som beslutats av kommunfullmäktige, och vård- och omsorgsförvaltningen ansvarar för sekreterarskap och administration.

Det finns ingen motsvarande organiserad samverkan med funktionsstödsorganisationerna. Även om avdelningscheferna för LSS-verksamheterna träffar FUB fyra gånger om året är samverkan informell, det förs inga protokoll som publiceras och varken förvaltningschef eller representanter från nämnden deltar.

Det finns också ett MR-råd i Alingsås kommun som fungerar som referensorgan för kommunens nämnder och bolag när det gäller mänskliga rättigheter. Rådet innehåller representanter från olika organisationer och kan användas för att föra en dialog om funktionsstödsfrågor. MR-rådet behandlar även ungdomsfrågor, idrottsfrågor och äldrefrågor. KPR ingår i MR-rådet.

Sammanfattningsvis kan sägas att det idag finns en mer omfattande dialog mellan vård- och omsorgsnämnden och pensionärsorganisationerna jämfört med funktionsstödsorganisationerna.

3. Förtroenderådets vara framöver

I vård- och omsorgsnämndens reglemente står att nämnden ansvarar för att "arbeta för en utveckling av brukarinflytande". Det finns dock inget krav enligt någon lagstiftning att ha lokala förtroenderåd inom äldreomsorgen eller funktionsstödsverksamheterna, och det verkar inte vara särskilt vanligt förekommande heller. För att undersöka huruvida det finns några kommuner inom GR-området som tillämpar detta system skickades en enkät ut till samtliga 13 medlemskommuner i GR. Så här långt har åtta kommuner svarat på enkäten, få av dem använder sig av liknande lokala förtroenderådssystem som i Alingsås kommun. Härryda kommun har brukarråd på äldreboendena, men utan deltagande från nämnd eller förvaltningsledning. Partille kommun har en fadderverksamhet för nämndledamöter som påminner om förtroenderåden i Alingsås kommun.

Kommun	Samverkan med pensionärsföreningar	Samverkan med funktionsstödsföreningar	Lokala förtroenderåd
Kungsbacka kommun	Ja	-	Nej
Mölnåls stad	Ja	Ja	Nej
Kungälv kommun	Ja	Ja	Nej
Ale kommun	Ja	Ja	Nej
Stenungsunds kommun	Ja	Ja	Nej
Öckerö kommun	Ja	Ja	Nej
Partille kommun	Ja	Ja	Nej, (men en fadderverksamhet som påminner om förtroenderåd)
Härryda kommun	Ja	Ja	Brukarråd på äldreboende med enhetschef

Det är viktigt att säkerställa brukarinflytande och dialog i verksamheter som rör äldre och personer med funktionsnedsättningar, det framgår inte minst av vård- och omsorgsnämndens reglemente. Men när det gäller lokala förtroenderåd finns det en risk för ojämn representation och att likvärdighet äventyras om nämnden fokuserar på enskilda delar av verksamheten istället för helheten.

Att administrera 27 olika lokala förtroenderåd är både tidskrävande och kostsamt. Dessutom finns det LSS-verksamheter där brukarna varken vill eller har möjlighet att ta emot besökare på plats.